

Mejeribruget i Danmark 1943.

Af Mejerikonsulent *H. M. Jensen.*

Medens Krigen trækker i Langdrag, mærkes dens Virkninger efterhaanden paa næsten alle Omraader. Ogsaa Mejeribruget føler disse i udstrakt Grad; men selv om Adgangen til Hjælpstoffer stadig formindskedes, og andre Vanskeligheder gjorde sig gældende, er det sidst forløbne Krigsjaar alligevel stærkest præget af en produktionsmæssig Fremgang, som vel ikke mange havde turdet haabe paa efter den forudgaaende Nedgangsperiode. Aarsagen til Produktionsstigningen maa søges i en god Høst samt i en mild Vinter, der tillod en tidlig Udbinding af Besætningerne. Gunstigt Vejr sikrede Kreaturerne rigelig Græsning, ligesom det bidrog til en stor Avl af Hø, der yderligere begunstigede Mælkeproduktionens Stilling.

Under forrige Verdenskrig svandt Danmarks Bestand af Malkekvæg ind med ca. 6 pCt. om Aaret; men denne Gang har Landbruget saa godt, det har kunnet lade sig gøre, søgt at opretholde Besætningerne. For 1943 er den Tilbagegang, de foregaaende Aars Foderknaphed nødvendiggjorde, blevet afløst af en anseelig Stigning i Malkekøernes Antal. Ved Tællingen den 3. Januar 1944 fandtes ialt 1 469 000 Køer og Kvier, som havde kælvet, hvilket er en Stigning paa 84 000 Stkr. eller 6,1 pCt. fra 2. Januar 1943, hvor Tallet laa ved 1 385 000. Stigningen i Landets samlede Hornkvægbestand andrager 173 000 Stkr. eller ca. 6 pCt. inden for samme Tidsrum.

Ikke alene er Malkekøernes Antal gaet frem i 1943; men den rigeligere og bedre Fodring, som det har været muligt at gennemføre, har betinget en anseelig Stigning i den producerede Mælkemængde. Stigningen kan beregnes til stærkt op mod 250 kg pr. Ko, og efter de Oplysninger, som ifølge Fagbladernes Referater er fremkommet paa Mejeriforeningernes

Repræsentantmøder, maa den samlede Mælkemængde, der er produceret i Aarets Løb, anslaaes til 3 815 Mill. kg, hvis der regnes med, at Hjemmeforbruget paa Landbrugsejendommene ligger ved ca. 300—350 Mill. kg. I 1942 beregnedes Produktionen til 3 290 Mill. kg, saa i Sammenligning hermed ligger Mælkemængden i det sidst afsluttede Aar ca. 15 pCt. højere end i foregaaende. Forskellen kommer især frem i Aarets to mellemste Kvartaler; men ogsaa sidste Kvartal har givet betydelig Produktionsfremgang.

Angivelsen af den samlede Mælkeproduktion vil altid blive noget unøjagtig, fordi Hjemmeforbruget hos Producenterne fremkommer som et skønsmæssigt anslaaet Tal. Sikkert er der imod Tallet for den Mælkemængde, Mejerierne modtager. Det er for 1943 opgjort til 3 465 Mill. kg eller 16 pCt. højere end i 1942, hvor der kun indvejedes 2 990 Mill. kg. Dels som Følge af, at Befolkningen under Krigstidens Ernæringsvilkaar for Alvor lærer at paaskønne Mælken som Næringsmiddel, dels paa Grund af Indskrænkninger i Fremstillingen af Øl og andre Drikkevarer, har Salget af Mælk til Konsum været i stadig Stigning de senere Aar. Fra 1942 til 1943 maa saaledes regnes med en Opgang paa ca. 50 Mill. kg, idet Salget af Sødmælk og Fløde (beregnet som Sødmælk) er steget fra 424 til 474 Mill. kg; men selv om denne Stigning i Konsummælksforbruget tages i Betragtning, har de Mælkemængder, der raadedes over til Fremstilling af egentlige Mejeriprodukter, udvist en Opgang paa ca. 425 Mill. kg, hvorfor en anseelig Produktionsforøgelse ogsaa er opnaaet. For Smørrets Vedkommende er den anseelig; men for Osten gælder det, at der ingensinde før her i Landet er produceret saa betydelige Mængder som i 1943.

Det tekniske Udstyr, der er nødvendigt for Mælkens Opbeholdelse i Mejerierne, er vanskeligt at faa vedligeholdt, ligesom det bliver mere og mere besværligt for Fabrikkerne at imødekomme Ønsker om nye Apparater og Maskiner. Rustfrit Staal, der før Krigen var ved at vinde Terræn i Mejerierne, er meget vanskeligt at faa frem; men enkelte Virksomheder har dog i 1943 erhvervet sig Kærneælttere af dette Materiale. Ogsaa en Del Pladepasteuriseringsapparater af rustfrit Staal er

opstillede, og gennem Anskaffelse af disse Apparater haaber Mejerierne, at Brændselsudgifterne skal blive bragt ned. En saadan Nedbringelse er ligeledes Formaalet, hvor Dampkraften helt eller delvis ombyttes med Elektricitet. Elektricitetsforbruget er imidlertid ogsaa begrænset, og Anskaffelse af elektriske Motorer er yderligere besværliggjort i Aarets Løb. Det er ikke mindst Øernes Mejerier, der er interesseret i brændselsbesparende Foranstaltninger; thi Moserne er her mange Steder ved at være tømte for Tørv. Ikke faa Mejerier har i Efteraar og Vinter 1943 søgt at løse Brændselsspørgsmaalet ved Fyring med Halm, og naar Fodringsforholdene ellers tillader Anvendelsen, bliver det muligvis nødvendigt at ofre dette Brændselsemne mere Opmærksomhed i Fremtiden.

Hvad Kvaliteten af de fremstillede Mejeriprodukter angaar, har denne selvfølgelig i nogen Grad været præget af de særlige Forhold, hvorunder Produktionen har fundet Sted. Fremskaffelse af gode Hjælpestoffer er næsten uigennemførlig, og de mange af Krigstilstand og Besættelse foraarsagede Arbejder gjorde det i mange Tilfælde umuligt at faa den nødvendige Medhjælp til Mejerier og Landbrugsbedrifter; men dette til Trods har de noget gunstigere Fodringsforhold, de større Mælkekængder, der har været at behandle, samt de Erfaringer, som i de foregaaende Aar er indhøstede af Mejeriernes Ledere og Personale, alligevel medført, at Kvalitetsnedgangen forhaabentlig kan betragtes som standset. Bestræbelserne for yderligere Fremgang fortsættes ikke alene i Mejerierne, men ogsaa hvor Mælken produceres. Det af De danske Mejeriforeningers Fællesorganisation paabegyndte Oplysningsarbejde fortsættes stadigt, og, som det synes, med stigende Interesse blandt Mælkeproducenterne. Oplysningsarbejdet er tilrettelagt bl. a. som Filmsfremvisninger, Foredragsmøder samt Malke- og Hygiejnekursus. De sidste har i Aarets Løb samlet ca. 30 000 Deltagere. Yderligere vedtoges i 1943 en Fordobling af Fradragene for Mælk, der gaar i 3. og 4. Klasse ved den lovbestemte Reduktationsprøve. Forhøjelsen af Fradragene træder i Kraft fra 1. Januar 1944 og vil forhaabentlig bidrage til den daarlige Mælks Forsvinden i Fremtiden.

Sammen med Bestræbelserne for en bedre Mælkehygiejne er det naturligt at nævne Arbejdet for gode sundhedsmæssige Forhold i Besætningerne. Paa dette Omraade er der allerede naaet langt, idet Kvægtuberkulosens Udryddelse er nær forestaaende. Samtidig organiseres Bekæmpelsen af den smitsomme Kastning. Hvad en fuldstændig Overvindelse af disse to Sygdomme betyder, vil aldrig kunne opgøres; dertil spænder deres Virkninger for vidt. At den vil være Indsatsen værd, er dog uden for al Tvivl. Den smitsomme Kastnings Bekæmpelse vil lettes gennem de Erfaringer, der er gjort ved Arbejdet med Kvægtuberkulosen; men at Landbruget under de nuværende Forhold tør begynde en saa stor Opgaves Løsning, maa tages som et smukt Bevis paa den Tro, der stadig næres til Mejeridriftens fremtidige Muligheder.

I de sidste Aar har det ikke været muligt at bringe de mange udførlige statistiske Oplysninger om Mejeribrugets Produktions- og Afsætningsforhold, som tidligere prægede Aarsoversigterne i „*Tidsskrift for Landøkonomi*“. Da en væsentlig Del af dette Talmateriale stadig foreholdes Offentligheden, bliver Artiklen i Aar lige saa mangelfuld som de nærmest foregaaende, idet den følgende Omtale af de enkelte Produktionsgrene kun kan medtage, hvad tidligere er fremkommet gennem Statistiske Efterretninger samt i Fagbladenes Referater af Mejeriforeningsmøder o. lign. De driftsøkonomiske Oversigter, som findes i Artikkens sidste Afsnit kan derimod bringes uforandrede, og de afspejler de Forhold, hvorunder det praktiske Mejeribrug maa arbejde. Det samme Materiale som forhen har staaet til Raadighed, idet fire veldrevne Mejerier, hvis Regnskaber har været benyttet gennem en længere Aarrække, atter har overladt disse til Brug for Artikkens Forfatter, som herfor bringer de paagældende Virksomheders Ledere sin bedste Tak.

Byernes Mælkeforsyning.

Det øgede Mælkeforbrug, de senere Aar kan opvise, maa tages som et glædeligt Forhold, der sikkert i høj Grad bidrager til at opretholde Befolkningens Sundhedstilstand under Ratio-

neringen; men det har den Ulempe, at Opgangen satte ind samtidig med en nedadgaaende Mælkeproduktion, og som Følge heraf har Fremskaffelsen af de betydelige Mælke- og Flødemængder, der har været nødvendige, medført visse Vanskeligheder. Forsyningen har som nævnt i Indledningen krævet ialt 474 Mill. kg eller ca. 50 Mill. kg mere end i 1942, og det er alene paa Mælken, at Stigningen er sket; thi Flødeforbruget er dalet med et Par Procent i Aarets Løb, hvilket sandsynligvis kan forklares som Resultat af den Sænkning i Flødens Fedtindhold fra 20 til 15 pCt., der blev foreskrevet i Bekendtgørelse af 19. Februar 1943.

Vanskelighederne ved Fremskaffelse af de nødvendige Mælkemængder mærkes ikke mindst i København, hvor de koncessionerede Mejerier og deres Leverandører langt fra har været i Stand til at dække Forbruget. Da det samlede Mejeribrug her i Landet imidlertid har følt det som sin Pligt at skaffe Befolkningen Mælk, er Forsyningen blevet iværksat med den i 1942 under De danske Mejeriforeningers Fællesorganisations Medvirken gennemførte Suppleringsmælkordning som Basis. Ordningen udløb den 4. November 1943, men fornyedes med Gyldighed til Slutningen af September 1944, og efter den er et betydeligt Kvantum Suppleringsmælk leveret. Til København er saaledes ikke alene sendt Mælk fra sjællandske Landmejerier; men ogsaa Mejerier paa Møen, Lolland-Falster, Bornholm og Fyn har deltaget i Leveringen.

Prisen paa Suppleringsmælken var i Aarets første Del 28 Øre pr. kg + gældende Tillæg, idet Mejerierne selv betalte Fragten. For de enkelte Mejerier vil denne altid udgøre højst forskellige Beløb, og derfor ændredes Forholdet ved Ordningens Fornyelse derhen, at Fragten refunderedes. Betalingen blev derefter 26,4 Øre pr. kg af Sælgers Mejeri for Mælk med 3,75 pCt. Fedt med et Tillæg eller Fradrag af 0,23 Øre pr. kg, for hver 0,05 pCt. Fedtindholdet gaar op eller ned. Hertil kommer saa Sødmælkstillæg og Konsummælkstilskud. Det sidste har efter Aarstiden varieret fra 0 til 3 Øre pr. kg for Mælk fra ukontrollerede og fra 0 til 5 Øre pr. kg for Mælk fra dyr-lægekontrollerede Besætninger. Forbrugere i København betalte

ved Aarets Udgang 44 Øre pr. l for Flaskemælk samt 39 Øre pr. l ved Køb i løst Maal. Lidt andre Priser gælder for Forbrugere i Provinsen, og det samme er ligeledes Tilfældet, hvor det drejer sig om Leverancer af Suppleringsmælk; thi ogsaa Provinsbyernes Mælkeforsyninger har i flere Tilfælde maattet skaffe sig Mælk efter Suppleringsmælkordningen. — Landmejeriernes Detailpriser var i 1943 36 og 40 Øre for Sødmælk henholdsvis i løst Maal og Flasker.

Ved Lov af 5. August 1940 blev, som det er nævnt i tidligere Aarsoversigter, paabudt en Rationalisering af Mælkesalget i Byerne, og denne Foranstaltning skulde efter Loven være gennemført inden 1. Januar 1941. Ved Udløbet af 1943 havde knapt Halvdelen af Landets Købstæder fulgt Bestemmelsen; medens Resten enten befandt sig paa Overvejelsernes Stadium eller helt havde opgivet at finde en Ordning. Resultatet maå virke som noget af en Skuffelse, ifald man havde ventet, at Loven af 5. August 1940 var det Grundlag, hvorpaa Mælkeforsyningsproblemet her i Landet skulde løses.

Smørproduktionen.

Skønt Mælkens Fedtprocent gennemgaaende var lidt lavere i 1943 end Aaret før, fulgtes Fremgangen i Mælkemængde dog meget nær af en tilsvarende Stigning inden for Smørproduktionen. Efter de foreliggende Opgørelser steg den fremstillede

Smørproduktionens maanedlige Størrelse (Mill. kg).

Maaned	1941	1942	1943
Januar	9,7	8,3	7,5
Februar	8,5	7,1	6,5
Marts	10,0	7,8	7,7
April	10,3	8,1	8,7
Maj	11,3	9,7	12,9
Juni	13,5	11,9	13,7
Juli	11,6	11,3	13,4
August	11,0	10,3	12,4
September	10,7	9,5	12,1
Oktober	10,6	9,1	11,5
November	8,8	8,0	9,5
December	8,4	7,6	9,0

Smørmængde fra 108,7 Mill. kg i 1942 til 124,9 Mill. kg i 1943, hvilket Tal overstiger Produktionen i 1941 med 0,5 Mill. kg. Stigningen udgør i Sammenligning med 1942 14,9 pCt. og den falder udelukkende paa Aarets tre sidste Kvartaler, idet den først satte ind i April Maaned. Produktionens laveste Tal 6,5 Mill. kg naaedes i Februar, medens den største Smørmængde 13,7 Mill. kg fremstilledes i Juni. Forskellen er ikke mindre end 7,2 Mill. kg eller mere end den laveste maanedlige Produktion. Tallets Størrelse viser, at Udviklingen bort fra Regelmæssigheden, der i tidligere Tider var det danske Mejeribrugs Styrke, fortsættes, saa Produktionen bliver mere og mere sæsonpræget.

De i foregaaende Aarsberetninger omtalte Foranstaltninger, ved hvilke Lovgivningsmagten har søgt at fremme Smørproduktionen, havde ogsaa Gyldighed i 1943. Forbudene mod Fremstilling af Piskefløde og Anvendelse af Sødmælk til Mælkekonserves samt Bestemmelserne om Konsummælkens Standardisering undergik ingen Ændringer, hvorimod en enkelt Skærpelse fandt Sted for Kaffeflødens Vedkommende, idet dennes Fedtindhold som nævnt nedsattes fra 20 til 15 pCt. Sammen med Begrænsningerne i Fremstillingen af federe Oste og den stigende Produktion har disse Foranstaltninger medført, at de hjemlige Smørrationers Størrelse, der i 1942 maatte sænkes to Gange, kunde opretholdes uændrede i Aarets Løb med 300 g ugentlig pro persona.

I Sammenligning med Smørforbruget i mange Lande ligger den danske Ration, der tillader et Aarsforbrug paa 15,6 kg, højt; men i Tiden før Krigen anvendtes aarligt her i Landet 9,4 kg Smør samt 21,2 kg Margarine pr. Indbygger, saa den nuværende Rationering betyder i Virkeligheden en Halvering af Fedtforbruget. Alligevel krævede det samlede Hjemmeforbrug i 1943 69,2 Mill. kg Smør eller meget nær samme Mængde som i 1942, hvor Tallet var godt 70 Mill. kg; men medens Hjemmeforbruget dette Aar krævede 65 pCt. af Produktionen, medgik der kun ca. 55 pCt. heraf i 1943, hvorfor en væsentlig Forøgelse af Eksporten kunde finde Sted. Udførselen var dog kun 35,2 pCt. af den, der opnaaedes i 1938. Det eksporterede Kvantum gik for

Danmarks Ind- og Udførsel af Smør i Millioner kg.

Aar	Indførsel	Udførsel					Overskuds- udførsel	Værdi i Mill. Kr.
		I Dritler og Kasser	I Daaser	Fløde	Ialt			
1914	9,66	101,40	2,22	5,56	109,17	99,51	212,00	
1915	3,73	102,95	2,05	0,08	105,08	101,35	273,00	
1916	0,22	94,01	1,85	0,25	96,11	95,89	296,00	
1917	—	60,23	1,17	0,01	61,41	61,41	241,45	
1918	—	14,11	0,47	—	14,58	14,58	61,04	
1919	0,31	35,64	1,04	0,17	36,85	36,54	207,54	
1920	0,05	73,18	1,68	0,27	75,13	75,08	480,89	
1921	0,39	91,62	0,64	0,09	92,35	91,96	433,27	
1922	1,25	94,60	0,90	0,02	95,52	94,27	363,23	
1923	1,83	110,33	1,30	0,01	111,64	109,81	483,62	
1924	3,85	122,11	1,28	0,10	123,49	119,64	625,04	
1925	2,09	121,53	1,24	0,13	122,90	120,81	540,62	
1926	2,32	131,39	1,11	—	132,50	130,18	400,03	
1927	1,74	142,16	1,05	—	143,21	141,47	426,00	
1928	1,51	146,73	1,01	—	147,74	146,23	458,40	
1929	1,67	158,12	0,92	—	159,04	157,37	475,72	
1930	2,57	168,19	0,80	—	168,99	166,42	413,89	
1931	1,82	171,12	0,53	—	171,65	169,85	358,50	
1932	0,98	157,47	0,33	0,70	158,50	157,52	290,78	
1933	0,88	150,32	0,40	—	150,72	149,84	256,23	
1934	0,83	149,45	0,37	—	149,82	148,99	251,11	
1935	0,42	137,86	0,44	—	138,30	137,88	274,89	
1936	0,18	145,68	0,53	—	146,21	146,03	311,25	
1937	0,02	152,37	0,60	—	152,97	152,95	354,31	
1938	—	157,48	0,57	—	158,05	158,05	375,12	
1939	—	148,47	1,33	—	149,80	149,80	367,20	
1940	—	107,74	0,16	—	107,90	107,90	343,56	
1941	—	53,70	—	—	53,70	53,70	273,92	
1942	—	38,70	—	—	38,70	38,70	197,41	
1943	—	55,60	—	—	55,60	55,60	283,62	

Hovedpartens Vedkommende til Tyskland. Resten udførtes til et Par andre Lande, med hvilke Samhandel har fundet Sted.

Betalingen, der opnaedes for Eksportsmørret, var hele Aaret 510,10 Kr. pr. 100 kg. Hjemmemarkedsprisen laa ligeledes fast og var, saaledes som Tilfældet nu har været siden Efteraaret 1940, 389 Kr. pr. 100 kg. Som det vil erindres, fastholdtes Smør-

Maanedligt Gennemsnit af Københavns Smørnotering (Øre pr. kg).

Maaned	1938	1939	1940	1941	1942	1943
Januar	235,00	253,75	285,50	389,00	389,00	389,00
Februar	224,00	265,00	278,00	389,00	389,00	389,00
Marts	211,00	248,20	245,60	389,00	389,00	389,00
April	218,50	225,50	257,50	389,00	389,00	389,00
Maj	229,00	216,75	264,00	389,00	389,00	389,00
Juni	218,40	216,20	264,00	389,00	389,00	389,00
Juli	219,00	226,75	324,00	389,00	389,00	389,00
August	230,25	219,20	324,00	389,00	389,00	389,00
September	243,00	240,00	357,75	389,00	389,00	389,00
Oktober	230,50	240,00	377,00	389,00	389,00	389,00
November	247,25	244,60	389,00	389,00	389,00	389,00
December	260,00	268,00	389,00	389,00	389,00	389,00
Gennemsnit	230,69	238,66	312,15	389,00	389,00	389,00

prisen (= Afregningssummen) 445 Kr. pr. 100 kg paa Trods af Mejeribrugets Ønske ved den Forlængelse af Smørordningen, Landbrugsministeren fik gennemført med Rigsdagsbeslutningen den 24. Oktober 1942; men det var Tanken inden for De danske Mejeriforeningers Fællesorganisation igen at stille Krav om en Hævelse af Smørprisen til 490 Kr. pr. 100 kg, naar Smørordningen udløb ved September Maanedes Slutning 1943. I Betragtning af de stadigt stigende Driftsudgifter i Mejerier og Landbrug synes dette Krav at være meget beskedent; men forinden de nødvendige Aftaler mellem de interesserede Parter kunde finde Sted, indtraf de særlige Begivenheder den 29. August, og hermed bortfaldt Muligheden for Ændringer i Prisen, selv om Smørordningen rent administrativt kunde forlænges.

Forskellen mellem Eksportpris og Hjemmemarkedspris samt Afgiften paa det saakaldte Industrismør og det Statstilskud, der er nødvendigt for at bringe Afregningssummen op paa de 4,45 Kr. pr. kg, som Mejerierne tilsikres gennem Smørordningen, udbetales i Form af et Sødmælkstillæg, hvis Størrelse i 1943 androg 2,5 Øre pr. kg, idet der regnes med et Forbrug af 22,4 kg Mælk til 1 kg Smør. Da denne Fremgangsmaade, som det tidligere er bemærket, stiller den magre Mælk gunstigere end den fede, vil Efterregulering blive foretaget, saa

alle Mejerier uden Hensyn til Sødsmælkenes Fedtindhold opnaar et Tillæg paa 56 Øre pr. kg Smør.

Udover de 445 Øre pr. kg Smør, som Mejerierne efter Smørordningen skal modtage gennem Hjemmemarkedspris + Sødsmælkstillæg, kommer yderligere de Overpriser, der betales af

Betalte Overpriser (Øre pr. kg).

Aar	1. Kvartal	2. Kvartal	3. Kvartal	4. Kvartal	Gennemsnit
1939	6,53	6,42	6,50	6,43	6,47
1940	5,04	4,61	6,55	8,84	6,26
1941	6,87	6,12	7,06	8,81	7,22
1942	7,45	6,92	7,11	9,54	7,76
1943	7,44	6,87	7,28	9,08	7,67

Handelen. Disse har i Gennemsnit for 1943 været 7,67 Øre pr. kg eller 0,09 Øre mindre end i 1942. Afrundes Tallet til 8 Øre, har Mejerierne gennemsnitlig i 1943 opnaaet en Betaling af 453 Øre pr. kg Smør, hvilket svarer til Resultatet i 1942. I Aarene 1941 og 1940 var den samlede Smørpris henholdsvis 444 Øre og 325 Øre pr. kg.

Under normale Afsætningsvilkaar er det almindeligt at stille Pris og Kvalitet i Forhold til hinanden; men i en Krigstid kan Efterspørgselen efter en Vare blive saa stærk, at der ses bort fra Kvaliteten. Det danske Mejeribrug har dog altid bestræbt sig for at holde Smørrets Godhed oppe, og den Kvalitetsforringelse, der er sket siden Krigsudbruddet, maa udelukkende tilskrives Produktionsvanskeligheder i Landbrug og Mejeri. Store Anstrengelser er gjort for at forhindre, at Nedgangen skulde blive katastrofal, og, som det er nævnt i Indledningen, ser det ud til, at den Tilbagegang, der indtraadte i de første Krigsaar, standsede i 1943. Ganske vist var Resultaterne fra Udstillingerne, der afholdtes ved Aarets Begyndelse, ikke lovende. Gennemsnitskarakteren for Smørret ved den fynske Udstilling i Marts Maaned gik ned til 10,13 Points mod 10,48 Points det foregaaende Aar; men da De østlige Øers Udstilling, som blev forlagt fra Foraar til Efteraar, afholdtes, var Stillingen i hvert Fald ikke ringere, idet Gennemsnittet blev 10,59 Points mod 10,58 Points i 1942. (De jyske Mejerier udstillede ikke i

1943 af særlige Grunde.) Naar der trods de nævnte Udstillingsresultater alligevel regnes med, at 1943 gav den haabede Vending i Smørkvaliteten, bygges der især paa Oplysningerne, som Statens Smørbedømmelser giver for Vintersæsonen 1943—44, og Aarsagerne til Bedringen maa, hvad allerede er omtalt, søges i den bedre og rigeligere Fodring af Malkekøerne, den større Mælkemængde samt i de Erfaringer, der er indhøstede paa Mejerierne de nærmest foregaaende Aar. Som Eksempler kan nævnes, at Smørrets Sprødhed, der de to første Krigsvintre voldte meget Besvær, nu i det væsentligste synes at være overvundet gennem den mejerimæssige Behandling, ligesom man er naaet til at ælte Smørret tørt, selv om Kærnernes Fyldning er lille. Hermed skulde Holdbarheden forbedres og Faren for surt og ostesurt Smør mindskes; men til Gengæld melder andre Problemer sig. Den noget ensidige Fodring giver Betingelser for Afsmag fra de anvendte Fodermidler, og Tilbøjeligheder for Smørfejl hidrørende fra Jern- og Kobberflader, Mælk eller Fløde kommer i Berøring med, bliver stærkere, efterhaanden som Fortinningen er vanskeligere at faa vedligeholdt. Det daarlige Salt og den uheldige Smørfarve, mange Mejerier maa arbejde med, trækker i samme Retning og letter Fremkomsten af oliet eller tallet Smag i Produkterne. Denne virker i høj Grad generende, ikke mindst, naar Beredskabslagre af Smør henlægges gennem flere Maaneder, saaledes som Tilfældet har været de senere Aar.

Osteproduktionen.

Medens Størrelsen af den danske Osteproduktion i en Aarrække har været ret konstant, idet den med mindre Svingninger holdt sig omkring 30 Mill. kg aarlig, naaedes i 1943 et Højdepunkt, som ikke tidligere er overgaaet. Efter de foreliggende Opgørelser androg den Mængde, der fremstilledes i det sidst afsluttede Aar ialt 40,6 Mill. kg, hvilket er 7,7 Mill. kg eller 23,4 pCt. mere end i 1942. Forøgelse kan noteres for næsten alle Ostetyper; men stærkest fremtræder den dog for 10 og 20 pCt. Gruppen; thi ligesom de foregaaende Aar har de magre Oste haft en Fortrinsstilling, idet Osteproduktionen ogsaa i

Danmarks Ind- og Udførsel af Ost i 1000 kg.

Aar	Indførsel	Udførsel	Overskuds- udførsel	Kasein- udførsel
1914	480	500	20	348
1915	385	4 300	3 915	51
1916	145	4 460	4 315	17
1917	18	5 934	5 916	106
1918	—	3 113	3 113	76
1919	256	2 597	2 341	34
1920	130	9 706	9 576	26
1921	246	12 541	12 295	8
1922	550	8 924	8 374	23
1923	331	5 458	5 127	85
1924	356	8 860	8 504	124
1925	387	8 520	8 133	83
1926	649	6 960	6 311	117
1927	501	5 282	4 781	189
1928	394	6 086	5 692	275
1929	294	6 583	6 289	400
1930	367	5 727	5 360	373
1931	276	4 274	3 998	39
1932	59	6 593	6 534	65
1933	36	10 078	10 042	36
1934	68	6 301	6 233	1 278
1935	105	6 663	6 558	419
1936	28	9 529	9 501	1 139
1937	23	9 375	9 352	1 997
1938	14	9 110	9 096	764
1939	10	9 590	9 580	734
1940	—	8 930	8 930	380
1941	—	5 720	5 720	—
1942	—	4 798	4 798	—
1943				

1943 var underkastet visse Indskrænkninger, hvad Benyttelsen af Smørfedt angaar. Ved Aarets Begyndelse var det saaledes kun tilladt at anvende 30 pCt. af den Fedtmængde, som brugtes inden for samme Tidsrum af 1939—40. Mejerier, der ikke fremstillede Ost med et højere Fedtindhold end 10 pCt. i Tørstoffet, var fritaget for Begrænsningen. Med den stigende Mælkemængde og de forholdsvis gode Udsigter for Produktionen kunde Procenttallet fra 30. April 1943 hæves til 70, og fra 23. Juli forhøjedes Procenten til 100. Efter den 20. August ændredes

Undtagelsesbestemmelserne til at omfatte Mejerier, der ikke fremstillede Oste med mere end 20 pCt. Fedt i Tørstoffet, og først fra den 26. November 1943 sænkedes Procenttallet for tilladt Anvendelse af Fedt atter til 30.

De anførte Procentsatser vil vise, at Betingelserne for Fremstilling af federe Oste ikke var helt daarlige i 1943, og ikke mindst Frigivelsen af 20 + Gruppen, maa betragtes som meget værdifuld, hvilket ogsaa i høj Grad er paaskønnet af Oste-producenterne. Særlig Betydning har Ændringen haft for de Mejerier, der tog Osteproduktionen op efter Krigens Udbrud, og som Følge deraf ikke kunde anvende Fedt ved Ostelavningen, saa længe den Fedtmængde, over hvilken der maatte disponeres, alene var afhængig af Produktionen i 1939—40.

Forøgelsen i de osteproducerende Mejeriers Antal hænger sammen med den stærke Nedgang i Svineholdet, som Krigens har medført. I de første Krigsaar søgte en Del Mejerier, der ikke havde Anlæg for Ostelavning, at udnytte de overskydende Skummetmælmængder gennem en Fremstilling af Kasein; men da Eksporten af dette Produkt til Udlandet er standset, har Kaseinproduktionen kun kunnet give en maadelig Betaling for den oparbejdede Skummetmælk, og derfor har de paagældende Virksomheder i stor Udstrækning forladt Kaseinfabrikationen og i Stedet taget Osteproduktionen op. Om Fremstilling af Kasein til Foderbrug har man ikke i 1943 hørt saa megen Tale som i 1942.

Paa de nye Ostemejerier foregaar Produktionen ofte under meget primitive Forhold, og især kniber det med Lagrene. Mere eller mindre tilfældige Lokaler maa benyttes, og den Regulering af Temperatur og Fugtighed, der er af saa stor Betydning for Ostens Modning, lader sig ikke gennemføre. Det er forbavsende, at Tanken om Oprettelsen af et Fælleslager ikke kan vinde Fremgang inden for disse Kredse, hvor Fordelen dog ellers synes aabenbar.

Kvalitetsmæssigt har Produktionen fra de nye Ostemejerier selvfølgelig ikke altid lige let ved at konkurrere med de Varer, gamle Virksomheder med lang Erfaring og gode tekniske Hjælpe midler fremstiller; men de fleste Steder gøres store Anstren-

gelses for Opnaaelse af tilfredsstillende Resultater. Maksimalprisorrdningen tjener ikke til Fremme af Kvaliteten, og selv om det heldigvis kun er Undtagelser, klages der over, at enkelte „Krigsoste“ er begyndt at vise sig i Handelen. Ikke alle gamle Ostemejerier kan her sige sig fri. Advarsler imod hensynsløs Udnyttelse af Forholdene har ikke manglet fra ansvarlig Side, og Tanken om en Kvalitetskontrol med Osteproduktionen, saaledes som Tilfældet længe har været for Smørrets Vedkommende, er ved at vinde Indpas i osteinteresserede Kredse.

At Forekomsten af uheldig Ost i Handelen ikke altid skyldes manglende Evne hos Producenterne, er de smukke Resultater fra Aarets Udstillinger et godt Bevis for. Tilslutningen til Udstillingerne i 1943 var omtrent uforandret i Sammenligning med de nærmest foregaaende Aar. Derimod kniber det stadig med at holde Ostelagerbedømmelserne i Gang i fuldt Omfang. Befordringsvanskeligheder faar gerne Skylden herfor; men en medvirkende Aarsag vil sikkert kunne søges i Mejeriernes Mangel paa Arbejdskraft, der bevirker, at Mejeribestyreren paa Forhaand nærer Mistillid til Bedømmelsens Udfald. I det hele taget er Osteproduktionen, som den mest arbejdskrævende Gren af Mejeribruget, stærkest ramt af Tidens Arbejdsforhold, og mange Osterier overvejer nu alvorligt Indførelsen af mekanisk Osterøring og andre arbejdsbesparende Foranstaltninger, naar Forholdene gør dette muligt.

Forskydningen fra magre til federe Ostetyper fremgaar ikke alene af Produktionsstatistikken. Ogsaa Lageropgørelserne vidner derom. Lagerbeholdningerne viser desuden som Helhed Stigning i 1943, og det er nu noget lettere at træffe modne Oste i Handelen, end Tilfældet var de foregaaende Aar. Efterspørgselen efter Ost har været god, hvilket hænger sammen med Knapheden paa Kød og andre Paalægsvare. Det hjemlige Marked har det sidste Aar, naar Lagerforøgelse lades ude af Betragtning, ikke alene aftaget hele Produktionsstigningen; men Eksporten, af hvilken Tyskland aftog Hovedparten, var mindre end tidligere. Hjemmemarkedet har i 1943 beslaglagt over 90 pCt. af den fremstillede Ostemængde, medens der i 1942 kun gik ca. 85 pCt. til Dækning af det hjemlige Forbrug.

Ostepriser i 1940, 1942 og 1943 (Øre pr. kg).

pCt. Fedt i Ostens Tørstof

Maaned	45			40			30			20		
	1940	1942	1943	1940	1942	1943	1940	1942	1943	1940	1942	1943
Januar	156	250-295 ¹⁾	250-295	119	205-245,5 ¹⁾	205-245,5	99	180-218 ¹⁾	180-218			
Februar	161	250-295	250-295	121	205-245,5	205-245,5	100	180-218	180-218			
Marts	160	250-295	250-295	123	205-245,5	205-245,5	104	180-218	180-218			
April	153	250-295	250-295	118	205-245,5	205-245,5	100	180-218	180-218			
Maj	150	250-295	250-295	115	205-245,5	205-245,5	98	180-218	180-218			
Juni	150	250-295	250-295	115	205-245,5	205-245,5	98	180-218	180-218			
Juli	165	250-295	250-295	130	205-245,5	205-245,5	113	180-218	180-218			
August	179	250-295	250-295	141	205-245,5	205-245,5	121	180-218	180-218			
Septbr.	204	250-295	250-295	160	205-245,5	205-245,5	136	180-218	180-218			
Oktbr.	229	250-295	250-295	179	205-245,5	205-245,5	157	180-218	180-218			
Novbr.	255	250-295	250-295	213	205-245,5	205-245,5	175	180-218	180-218			
Decbr.	—	250-295	250-295	—	205-245,5	205-245,5	190	180-218	180-218			

¹⁾ Maksimalpriser: Det først anførte Tal er Grundprisen til Grossist. Ud over denne maa adskillige Tillæg for Lagring m. m. beregnes. Det sidste Tal er Maksimalprisen med højeste Tillæg.

Naar undtages en mindre Forhøjelse for Gorgonzolaost, et Produkt, der ikke betyder meget for Mejeribruget som Helhed, har Maksimalpriserne fra 1941 været gældende gennem hele Aaret 1943. De tillader en rimelig Betaling for den anvendte Ostemælk, men Osteproduktionens Økonomi er ikke alene bestemt af de opnaaede Ostepriser. Ogsaa Vallens rette Udnyttelse er en Faktor af Betydning, og paa dette Omraade er endnu meget tilbage at ønske. Den naturligste Anvendelse for Vallen er som Fodermiddel, og da Landmanden sjældent betaler mere end 1—2 Øre pr. kg for den paa Mejerierne, vil Prisen paa en Foderenhed ligge ved 12—24 Øre, hvor den i Frihandelskorn koster 50—60 Øre. Anvendelsesmuligheder synes ikke at mangle, og alligevel maa mange Mejerier lade betydelige Mængder gaa til Spilde. Der er derfor Overvejelser i Gang for at finde tekniske Udnyttelsesmuligheder for Vallen. Her kunde eventuelt en Fabrikation af Mælkesukker komme paa Tale; men da Danmarks samlede Mælkesukkerforbrug, der i Aaret før Krigen laa ved 25 100 kg, kan dækkes af mindre end 1 Mill. kg Valle, er denne Mulighed meget begrænset. Myseost er aldrig

rigtig blevet populær her i Landet, og baade Mælkesukker- og Myseostfremstilling samt Oparbejdelse af en Række andre Produkter, for hvilke Vallen kan tjene som Raamateriale, kræver forholdsvis store Brændselsmængder, hvad der i en brændselsfattig Tid gør Paabegyndelsen af Fabrikationer af denne Art til vanskelige Foretagender.

Mælkekonserves.

Fabrikkerne, der her i Landet fremstiller behandlet Mælk og Mælkeprodukter, har været i Drift gennem hele Aaret 1943 omend i begrænset Omfang; men for tredje Aar i Træk kan nærmere Oplysninger om Produktion og Afsætning ikke fremkaffes.

Mejeriernes Driftsforhold.

Som nævnt i Indledningen har de samme fire veldrevne Andelsmejerier, som igennem mange Aar har afgivet Materiale for Aarsoversigten i "Tidsskrift for Landøkonomi", atter stillet deres Regnskaber til Raadighed, saaledes at Omtalen af Mejeriernes Driftsforhold kan ske paa samme Grundlag som tidligere. Direkte Sammenligninger kan vel ikke foretages Mejerierne imellem; men da disse er beliggende i forskellige Egne af Landet og har ulige Driftsformer, vil et Uddrag af Regnskabsresultaterne sikkert give et paalideligt Indtryk af Mejeribrugets økonomiske Vilkaar i 1943. Sammenligning med foregaaende Aar muliggøres desuden gennem Materialet.

Regnskabsudtog fra et fynsk Andelsmejeri med Ostelavning.

(Regnskabsaaret gaar fra 1. Oktober 1942 til 30. September 1943.)

Aar	Mælkemængde	Forbrug til 1 kg Smør
1914	4 377 500 kg	25,5 kg Mælk
1919	2 290 800 "	25,2 " "
1939	5 280 829 "	22,5 " "
1942	3 254 176 "	21,3 " "
1943	3 569 856 "	21,4 " "

Sammenlignet med 1942, hvor Mælkemængden gik 3,5 pCt. tilbage, viser Regnskabet for det fynske Andelsmejeri, at der i 1943 kunde noteres en Stigning paa 8,8 pCt. Stigningen er fulgt af en svag Nedgang i Mejeriets Fedtprocent, som kun var 3,94 imod 3,99 det foregaaende Aar. Nedgangen i Mælkens Fedtindhold kan svagt spores i Mejeriets Forbrug, der er steget fra 21,3 til 21,4 kg Mælk pr. kg Smør.

Af Mejeriets særlige Osteregnskab fremgaar, at Ostelavningen har været betydelig større i 1943 end i 1942. Der er til

Osteregnskabet.

I n d t æ g t.

Der er solgt Ost for	212 551,99 Kr.
Der er solgt Valle for	20 453,24 "
Beholdning den 1. Oktober 1943	32 395,86 "
Ialt	265 401,09 Kr.

U d g i f t.

Brugt til Ost 1 601 450 kg Skummetmælk	176 993,45 Kr.
Brugt 737 480 Fedtenheder = 8 476,7 kg Smør	37 297,48 "
Omkostninger	16 464,78 "
Beholdning den 1. Oktober 1942	34 645,38 "
Ialt	265 401,09 Kr.

Osteproduktionen anvendt 1 601 450 kg Skummetmælk mod 1 081 090 kg Aaret før; men der er i højere Grad fremstillet mager Ost, hvilket fremgaar af Fedtenhedsforbruget, der kun har været 737 480 Fedtenheder imod 1 052 343. Naar Smørværdien er betalt, har Ostelavningen udbragt Skummetmælken i en Pris af 11,05 Øre pr. kg, hvilket maa betegnes som et smukt Resultat for denne Produktionsgren, eftersom Aarets Skummetmælkspris officielt angives til 8,46 Øre pr. kg.

Som Hovedresultater fra Mejeriets Regnskaber kan iøvrigt nævnes, at der opnaaedes en Smørpris paa 458 Øre pr. kg mod 452 Øre i 1942. Nettoprisen pr. kg Sødmælk blev 29,5 Øre eller 1,1 Øre mere, end hvad foregaaende Aarsregnskab kunde opvise.

*Regnskabsudtog fra et stort jydsk Andelsmejeri
med stor Ostelavning.*

(Regnskabsaaret gaar fra 2. Oktober 1942 til 1. Oktober 1943.)

Aar	Mælkemængde	Forbrug til 1 kg Smør
1914	5 674 838 kg	25,4 kg Mælk
1919	2 697 358 "	24,6 " "
1939	8 142 352 "	22,0 " "
1942	4 982 661 "	22,0 " "
1943	5 340 928 "	22,2 " "

I Sammenligning med 1942 viser Mejeriets Mælkemængde en Opgang paa 7,2 pCt. Fedtprocenten, der i 1942 var 3,87, daledede i det sidst afsluttede Regnskabsaar til 3,84, og samtidig steg Forbruget med 0,2 kg til 22,2 kg Mælk til 1 kg Smør. Mejeriets Gennemsnitssmørpris var i 1943 461,87 Øre pr. kg mod 459,41 Øre i 1942. Prisstigningen, men først og fremmest Opgangen i Mælkemængden, har medført, at Pengeomsætningen er steget stærkt. Regnskabet oplyser om følgende Indtægtsposter:

Salg af 173 411,2 kg Smør	801 913,84	Kr.
Salg af 236 638,0 kg Ost	570 483,01	"
Salg af Mælk, Valle og Fløde til Andelshaverne	260 494,76	"
Detailsalg af Mælk og Fløde	134 619,06	"
Forskelligt	6 915,53	"
	<u>Ialt 1 774 426,20</u>	Kr.

Den almindelige Prisstigning, der har fundet Sted under Kri-gen, har igen i det sidste Aar øget Mejeriets Driftsudgifter. Udgifterne er tilsammen steget med 17 066,75 Kr. til ialt 203 118,22 Kr. En Omregning vil godtgøre, at Stigningen har været stærkere end Opgangen i Mælkemængde, idet Drifts-udgifterne pr. 1000 kg Mælk udgjorde 3803,1 Øre i 1943, hvilket er 69,1 Øre eller 1,9 pCt. mere end i 1942. Opgangen viser sig paa Regnskabets betydeligste Poster. En Undtagelse danner dog Mælkekørsel, hvor en mindre Nedgang kan konstateres.

Mejeriets Ostelavning har haft en betydelig Fremgang i 1943. Der er ostet 372 150 kg Mælk mere end foregaaende Aar, og

Oversigt over Driftsudgifterne.

Driftsudgifternes Fordeling	Ialt Kr.	Øre pr. 1000 kg Mælk				
		1943	1942	1939	1919	1914
Mælkekørsel m. m. . . .	57 611,25	1 078,7	1 101,6	501,4	1 030,0	243,8
Brændsel (m. Kørsel) .	37 824,82	708,2	654,0	181,7	599,4	83,0
Smørdritler og Mærke- stave samt anden Emballage	17 863,25	334,5	266,6	253,4	87,2	21,6
Salt, Løbe, Farve, Pergament m. m. . . .	18 888,28	353,6	290,6	123,9	270,6	30,8
Olie	875,89	16,4	9,5	13,0	15,8	3,8
Kontorudgifter	2 211,60	41,4	36,1	18,5	32,2	11,0
Inventarets Vedligeh.	11 203,46	209,7	273,3	135,3	240,2	38,6
Bygningernes "	2 561,19	48,0	84,0	35,6	26,2	5,6
Vognenes "	374,80	7,0	—	14,3	71,2	26,6
Lønninger	44 610,14	835,3	803,5	352,0	613,3	152,0
Renter og Skatter	4 987,10	93,4	110,2	62,1	275,8	105,2
Forskelligt	4 106,44	76,9	104,6	24,3	31,7	42,8
	<u>203 118,22</u>	<u>3 803,1</u>	<u>3 734,0</u>	<u>1 715,5</u>	<u>3 293,6</u>	<u>764,8</u>

af den modtagne Mælkemængde har 48,7 pCt. fundet Anvendelse i Osteriet. I 1942 ostedes 44,7 pCt. af den indvejede Mælk.

Osteregnskabet.

Indtægt.

Produktion af Ost	577 493,39	Kr.
Valle	27 284,41	"
Modtaget af Ostekontingentfondet	6 599,67	"
Ialt	<u>611 377,47</u>	Kr.

Udgift.

Ostet af ialt 2 599 050 kg Mælk med en Smørværdi af 52 439 kg	236 739,64	Kr.
Skummetmælksværdien 2 546 611 kg à 12 Øre	305 637,83	"
Driftsudgifter	69 000,00	"
Ialt	<u>611 377,47</u>	Kr.

Mejeriets Andelshavere har betalt Skummetmælken, de har faaet tilbage, med 9,78 Øre pr. kg mod 7 Øre pr. kg foregaa-

ende Aar. Pr. kg leveret Sødmælk er der udbetalt 28,97 Øre, hvilket er 1,75 Øre mere end i 1942.

Regnskabsudtog fra et stort vestjysk Andelsmejeri.

(Regnskabsaaret gaar fra 1. Oktober 1942 til 30. September 1943.)

Ligesom det vestjyske Andelsmejeri i 1942 mærkede Nedgangen i Mælkemængde stærkest, har det ogsaa i 1943 haft en Stigning, der er fuldt saa stor som den, de øvrige Mejerier, hvis Regnskaber medtages i Oversigten, kan opvise. Der indvejedes ialt 3 595 602 kg Sødmælk mod 3 280 489 kg foregaaende Aar. Fremgangen svarer til 9,7 pCt., og efter de Oplysninger, som Mejeribestyreren knytter til Regnskabet, skyldes den en ualmindelig god Græsning Sommeren igennem. Herved opvejedes de meget daarlige Forhold for Mælkeproduktionen, der var herskende i Vestjylland gennem Vinteren 1942—43.

Mejeriets Pengeregnskab viser følgende Indtægtsposter:

I n d t æ g t.	
Salg af Smør	671 559,04 Kr.
" " Sødmælk	43 276,06 "
" " Skummetmælk og Kærnemælk	109 768,66 "
" " Fløde	23 236,26 "
Renter	1 535,85 "
Forskelligt	12 668,17 "
	Ialt 862 044,04 Kr.

Den større Mælkemængde, som Mejeriet har haft at arbejde med, samt en mindre Opgang i Smørprisen, der gennemsnitlig udgjorde 465,1 Øre pr. kg i 1943 mod 462,3 Øre pr. kg i 1942, bevirkede en Indtægtsstigning paa 83 078,29 Kr. i Sammenligning med foregaaende Aar. Stigningen svarer til 10,7 pCt.

Mejeriets samlede Driftsudgifter viser Opgang, ligesom Tilfældet har været de senere Aar. De androg ialt 108 999,59 Kr. eller 6 646,10 Kr. mere end i 1942; men betragtes Beløbet i Forhold til Mælkemængden viser det sig alligevel, at denne har haft den stærkeste Stigning, saaledes at Udgifterne ved Behandlingen af 1000 kg Mælk er gaaet ned fra 3 120,8 Øre i

Oversigt over Driftsudgifterne.

Driftsudgifternes Fordeling	Ialt Kr.	Øre pr. 1000 kg Mælk					
		1943	1942	1941	1940	1939	
Kørsel af Mælk o. a. . .	47 149,45	1 311,3	1 374,4	1 031,7	611,2	476,5	
Lønninger	21 664,56	602,6	569,0	450,8	257,6	215,8	
Brændsel	17 855,59	496,5	376,6	248,7	266,3	96,3	
Emballage til Smør ..	8 667,79	241,1	216,4	234,6	230,1	216,6	
Rengøringsmidler, Salt, Farve, Olie	2 312,28	64,3	98,4	83,3	84,5	47,4	
Vedligeholdelse af In- ventar og Bygninger	5 393,58	150,0	263,0	130,9	56,9	52,6	
Skatter, Forsikringer og Foreninger	2 553,24	71,0	88,4	63,6	42,3	38,9	
Renter	2 025,00	56,3	75,0	77,2	53,5	34,8	
Andre Udgifter	1 378,10	38,3	59,6	44,4	29,1	20,6	
		108 999,59	3 031,4	3 120,8	2 365,2	1 631,5	1 199,5

forrige til 3 031,4 Øre i sidste Regnskabsaar. Foruden den i Tabellen anførte Udgift til Brændsel, oplyser Regnskabet yderligere om et Brændselsforbrug paa 5 130,00 Kr. anvendt ved Kartoffelkogning. Som Indtægt ved Kogningen er indkommet et Beløb paa 5 557,50 Kr.

*Regnskabsudtog fra et Andelsmejeri med Salg til en
Kondenseringsfabrik.*

(Regnskabsaaret gaar fra 1. Oktober 1942 til 30. September 1943.)

Regnskaberne fra et Andelsmejeri med Salg til en Kondenseringsfabrik har i en Snes Aar været benyttet i „Tidsskrift for Landøkonomi“s Aaroversigt som Illustration af Forholdene, hvor en Del af Mælken afsættes til Oparbejdelse i anden Virksomhed. Før 1940 havde Mejeriet ca. 33 pCt. af sin Indtægt gennem denne Afsætning; men Salget dalede derefter saa stærkt, at Procenttallet i 1942 var helt nede ved 10,5. Fabrikken aftog dette Aar kun Skummetmælk; men i 1943 har Mejeriet igen leveret baade Sødmælk og Fløde, og som Følge deraf er Salgets procentlige Andel i Mejeriets Indtægt atter steget. Den udgjorde for Regnskabsaaret 20,3 pCt., og de afsatte Mængder og opnaaede Priser var følgende:

55 511 kg Fløde	à 145,69 Øre pr. kg.
166 996 " Sødmælk	à 29,62 " " "
784 247 " Skummetmælk	à 10,01 " " "

Sammenlignes Betalingen med Regnskabets øvrige Oplysninger, maa Mælkesalget til Kondenseringsfabrikken betragtes som en god Forretning.

Mejeriets regnskabsmæssige Hovedresultater de sidste Drifts-aar har været:

	1943	1942	1941	1940
Indvejet Mælkemængde, kg ...	3 047 837	2 809 152	3 045 643	4 040 242
Mejeriets Gennemsnitsfedtprocent	3,77	3,82	3,78	3,80
Smørrets Gennemsnitspris (Øre pr. kg)	479	459	445	296
Sødmælken er udbragt i (Øre pr. kg)	27,25	25,30	24,10	15,20
Andelshaverne har betalt den skummede Mælk med (Øre pr. kg)	9,6	7,0	6,95	4,02
Driftsudgifterne (Øre pr. 1000 kg)	2 870	2 910	2 470	1 590

Mejeriets Mælkemængde er, som det fremgaar af Tallene, steget med 238 685 kg eller 8,5 pCt. i Sammenligning med foregaaende Aar. Smørprisen har været 20 Øre højere pr. kg, og Driftsudgifterne er gaaet ned med 0,4 Øre pr. kg. Resultatet af de stigende Priser og Driftsudgifternes Nedgang er blevet, at Sødmælken i 1943 kunde udbringes til 27,25 Øre pr. kg, hvilket er 1,95 Øre mere end i 1942.

Oplysningerne, som fremgaar af de fire Mejeriers Regnskaber, er vel intet stort Materiale at bygge paa; men de bekræfter den Karakteristik, der i Artiklens Indledning blev givet af Mejeridriften i Aaret 1943. Det, som særligt falder i Øjnene, er Mælkemængdens Stigning. Denne følges af en mindre Nedgang i Fedtprocenten, hvilket medfører, at en lille Højnelse af Mejeriernes Forbrug kan iagttages. Driftsudgifternes absolute Tal viser Opgang; men sættes Tallene i Forhold til Mælkemængden, har Stigningen i denne gennemgaaende været større end i Driftsudgifterne, saaledes at Aarets økonomiske Resultat, som det tegner sig i Nettoudbyttet pr. kg Sødmælk, viser en lille Fremgang i Sammenligning med 1942.